

Pandemija covida-19 je poleg zdravstvenega vprašanja znatno posegla tudi na področje gospodarstva. Presek pretekle gospodarske krize, ki se je začela leta 2008, je v letih po 2017 kazal na pozitivne trende rasti in uspešnega okrevanja. Strah pred vnovičnim gospodarskim padcem kot posledico širjenja virusa se hitro širi po vsem svetu. Povzročča visoko stopnjo zaskrbljenosti, ki vpliva na gospodarsko stisko potrošnikov, podjetij in skupnostim po svetu. Proizvajalci se znova spopadajo z izzivi, ki jih je povzročila kriza. Izjema ni niti papirna in papirnopredelovalna panoga.

Gospodarski sektor, v katerem se povpraševanje po proizvodih v času pandemije povečuje (npr. proizvajalci higienskih papirjev), zaznava pozitivne finančne učinke, medtem ko sta npr. gradbeništvo in avtomobilska industrija deležna negotovih in negativnih obetov. Zavedati se je treba, da se je vsakdo moral sočasno spoprijeti tudi z izzivom varovanja zdravja zaposlenih in obvladovanja motene oskrbe vhodnih proizvodnih surovin ter ocenjevanjem burnih razmer na gospodarskem in kapitalskem trgu.

Skrbno načrtovani ukrepi za primere nepredvidljivih dogodkov so podjetjem z razdelanimi strategijami močno pomagali pri operativni učinkovitosti. Ukrepi, ki sledijo, kadar se podjetje sooča z naravnimi nesrečami, kibernetскими vdori ali izpadi električne energije, so olajšali prilagoditev na pandemijo, saj so protokoli vnaprej usklajeni in premišljeni. Nekateri proizvajalci so proizvodnjo ustavili, drugi so prešli na nove, prilagojene izdelke, ki jih trg v dani situaciji nujno potrebuje, medtem ko je imela papirna in papirnopredelovalna industrija »sladke« skrbi, saj se je povpraševanje po proizvodih, predvsem higienskih in embalažnih materialih, znatno povečalo. V

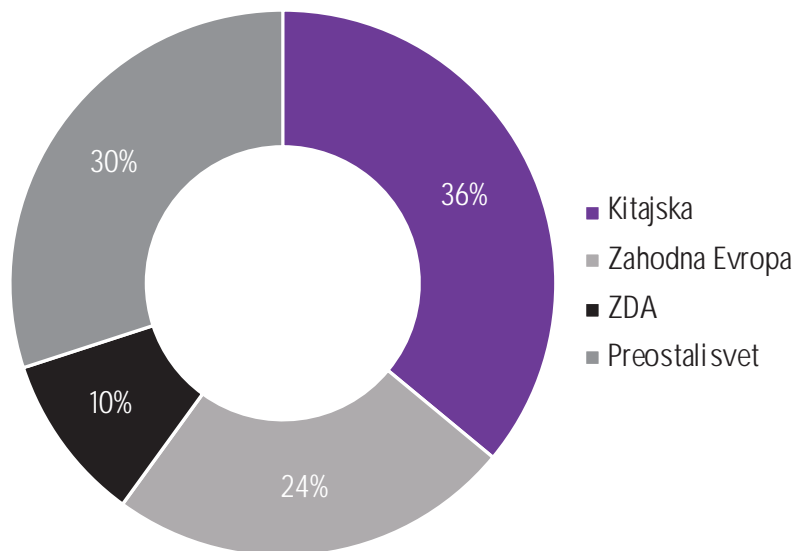

večini primerov so bili proizvajalci tovrstnih proizvodov na skrajnih mejah svojih proizvodnih zmogljivosti.

Trg celuloze

Po besedah Davida Fortina, podpredsednika Fibra, bo okrevanje globalnega trga celuloze, ki se je sicer postopoma začelo v začetku leta 2020, zaradi pandemije dolgotrajnejše, kot so najprej kazale napovedi. Po letu slabšega povpraševanja zaradi vse hitrejšega upada proizvodnje grafičnih papirjev v Evropi in ZDA ter napihnjenih, nerealnih zalog proizvajalcev se je trg celuloze do začetka leta 2020 občutno zaostрил. Višje omejitve ponudbe so omogočile uravnoteženje in vzpostavitev bolj realnega stanja. Motnje v dobavi celuloze so se začele pojavljati tudi v začetku leta 2020 in so pred pojavom

pandemije v finančni protivrednosti znašale približno dva milijona ton letno. Vendar pa so presenetljivo hitro širjenje covida-19 in zamiki odzivov politike nadomestili motnje v dobavi celuloze. Polnjenje skladišč celuloze konec leta 2019 in v začetku leta 2020 je kupcem omogočalo nadaljnji odlog novih naročil. Poročane zaloge proizvajalcev celuloze za januar 2020 ter zaloge v pristaniščih na Kitajskem so že kazale na upad omenjenega primanjkljaja. Zaloge so poskočile in se približale rekordni ravni, doseženi v letu 2019. Proizvajalci celuloze se spopadajo predvsem z motnjami v dobavni verigi (nižja razpoložljivost kontejnerskih zabojnikov), začeni z vhodno logistiko na Kitajskem, ki se odraža navzven tako, da ustvarja ozka grla v celotni dobavni verigi. Ker ima Kitajska eno tretjino oz.

Slika 1: Globalna potreba po celulozi

Papir

v času pandemije covid-19

Klemen MOŽINA · Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta, Katedra za informacijsko in grafično tehnologijo · Snežniška 5, 1000 Ljubljana

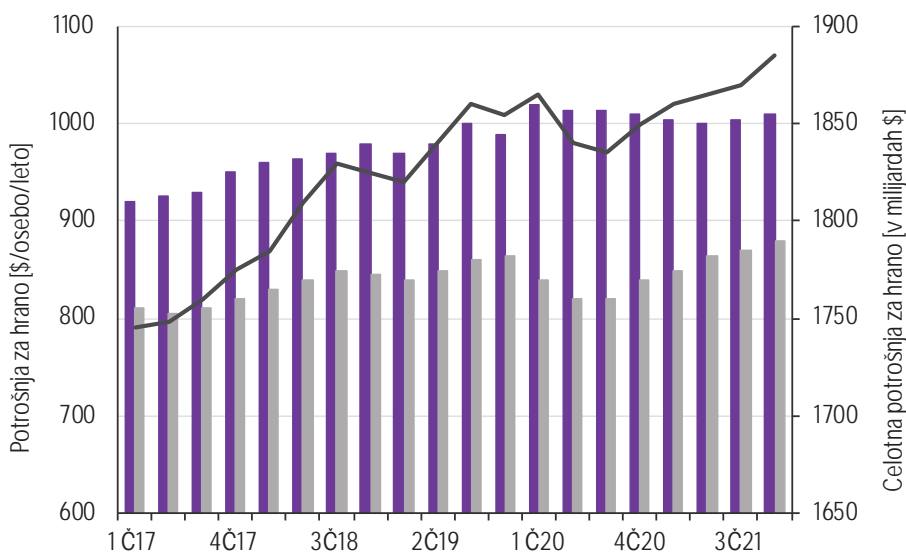
36 odstotkov ali 24 milijonov ton težak delež svetovnega trga glede potreb po celulozi (slika 1), se bodo motnje v dobavi surovine zagotovo spet razširile po vsem svetu. Okrevanje dobave/povpraševanja bi lahko zaradi izgub na Kitajskem skupaj s slabimi gospodarskimi razmerami v ZDA

in Evropi odložilo vsako znatno okrevanje trga celuloze do druge polovice leta 2020. Medtem ko so cene celuloze že padle pod zgornjo krivuljo proizvodnih stroškov, bi lahko negotovost povpraševanja in ozka grla v povezavi z omejenimi tržnimi izpadi spodbudila dodatna nižanja cen

celuloze. Kot referenčna točka so neto cene za NBSK, dobavljene na Kitajskem, padle na alarmantno nizko vrednost 490 ameriških dolarjev za tono med finančno-gospodarsko krizo v začetku leta 2009. Trenutni kazalniki so sicer še vedno precej oddaljeni od ravni iz leta 2009, toda pogodba z blagovno znamko celuloze Shanghai Futures Exchange za maj 2020 kaže na zdrs vrednosti na 546 ameriških dolarjev za tono. To je 15 ameriških dolarjev za tono pod gotovinskim trgom, kar kaže na nadaljnji pritisk na nižanje cen celuloze, in to v kratkem.

Trg odpadnega papirja

Po poročanju Hannah Zhao, ekonomistke za reciklirane papirne trge, bo pandemija covid-19 še naprej močno vplivala na ponudbo odpadnih papirjev. Kitajska zbirna veriga odpadnega papirja je bila februarja 2020 v precejšnjem obsegu prekinjena, saj je bila večina regij na Kitajskem zaprtih zaradi preprečitve širjenja covid-19. Kitajska vlada je postopoma odpravljala zapore regij marca 2020, kar je pozitivno vplivalo na kitajsko domačo oskrbo

Slika 2: Osebna sredstva, namenjena prehrani

Kama Auto-Braille za neposredno izdelavo zložljive embalaže s pisavo za slepe in slabovidne

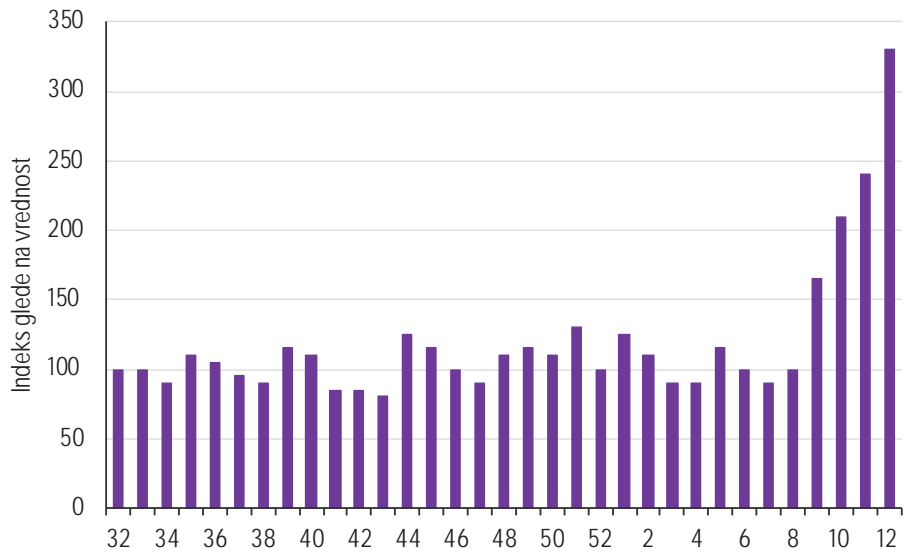
Kama: Neposredna izdelava Braillove pisave

Podjetje Kama je trgu ponudilo nov strojni modul za neposredno izdelavo Braillove pisave. Modul Auto-Braille je namenjen integraciji na lepilni liniji Flex-Fold 52i, kar je prvotno namenjeno neposredni izdelavi farmacevtske embalaže s pisavo za slepe in slabovidne.

Modul Auto-Braille pisavo izpisuje v standardni 5-vrstični obliki z uporabo običajnih kovinskih klišejev v obliki valja. Zasnovan je s podvojenim valjem za izdelavo dvojnih polj Braillove pisave, enota pa je krmiljena s servomotorjem, ki zagotavlja natančno skladje in umeščanje pisave na embalažo. V primerjavi s klasično izdelavo te pisave z izsekovalnimi sistemi je novi modul hitrejši za pripravo, koncept valjčnih orodij pa je tudi cenovno ugodnejši.

Kama obljublja, da bodo modul uradno predstavili kar po spletnem prenosu še letos poleti.

Več informacij na www.kama.info.

Slika 3: Prodaja higienskega papirja v Nemčiji 2019/20

odpadnega papirja. Kljub temu se je virus iz Azije razširil v Evropo in Severno Ameriko, kar je povzročilo moteno zbiranje odpadnega papirja, najbolj na Japonskem, v Južni Koreji in Italiji. Na svetovnih trgih odpadnega papirja so se v letih 2018–2019 spopadali z obsežnim upadom kitajskega uvoza in vse večjimi omejitvami uvoza iz drugih azijskih držav ter nizkim povpraševanjem v Evropi in Severni Ameriki. Cene odpadnega papirja so večino leta 2019 ostale nizke, stanje pa se je začelo nekoliko izboljševati v začetku leta 2020, kar je trg delno stabiliziralo, predvsem embalažni sektor, ki je eden večjih porabnikov sekundarne celuloze. Če bo svetovno gospodarstvo znova prešlo v recesijo, bo upočasnitev povpraševanja po sekundarni celulozi neizogibna in se bo nedavna oživitven cen, objavljena za Azijo in Severno Ameriko, končala. Upočasnitev pandemije bo zvišala presežek odpadnega papirja na svetovnih trgih. Kitajski uvoz odpadnega papirja se je med letoma 2017 in 2019 znižal za približno 15 milijonov ton. Domače povpraševanje po odpadnem papirju v večjih izvoznih regijah, kot so ZDA, zahodna Evropa in Japonska, se je v istem obdobju malenkost povečalo, tj. z 2,4 na 3,4 odstotka.

Trg papirne embalaže

Po analizah Kena Waghorna, podpredsednika Global Packaginga, je pandemija zmanjšala povpraševanje po številnih segmentih »gozdnih proizvodov« (lesnopredelovalna

in gradbena industrija). Sektorja embalažnih papirjev in kartonov sta pomembni svetli izjemi. Panično nakupovanje dobrin je privedlo do pomanjkanja proizvodov v številnih trgovinah. Pomanjkljivosti se lahko razvijejo pozneje v letu 2020, zlasti ker številni proizvodni obrati omejujejo proizvodne zmogljivosti. Pomemben učinek prizadevanj pri zatiranju virusa (prepoved množičnega javnega druženja) je strm upad porabe zunaj doma v korist domače porabe. V tem segmentu bo največji upad porabe embalaže kot posledica spremenjenih prehranjevalnih navad, tj. ljudje bodo več hrane pripravili v lastnih gospodinjstvih in ne bodo tako pogosto obiskovali gostinskih lokalov, kjer se velika količina embalaže porabi za prevoz blaga do gospodarskih družb. Po drugi strani pa bo v tem primeru prišlo tudi do izravnave, saj se bo povpraševanje v trgovskih centrih zvišalo in bo embalažni sektor po vsej verjetnosti pridobil izgubljeno. Predvideva se (slika 2), da se bosta skupna poraba gospodinjstev, namenjenih nakupu živil, in posledično industrijska proizvodnja predelanih živil sredi leta 2020 nekoliko zmanjšali. Eden od razlogov je nestabilnost celotnega storitvenega gospodarskega sektorja, ki lahko privede do znižanja osebnega dohodka, to pa navadno do zmanjšanja potrošnje. Prazne police v trgovinah in daljša obdobja dela doma lahko povzročijo pospešen prodor

Slika 4: Globalna proizvodnja grafičnih papirjev

e-trgovin in prevzem vlog tradicionalnih prodajal. To pa je ponovni izziv za papirno in papirnopredelovalno panogo, s katerim se mora soočiti in se nanj pravočasno odzvati.

Trg higienskih papirjev

Kitajska je morala zapreti številne papirnice, vključno s tistimi v provinci Hubei. Ko so večja podjetja lahko znova zagnala papirne stroje zunaj Hubeija in so tako nadomestili izpadlo proizvodnjo, so papirnice lahko dobavljale težko pričakovane količine proizvodov higienskih papirjev. Povpraševanje je presešlo vsa dosedanja povpraševanja, saj je stanje spominjalo na prizore najbolj ekstremnih dogodkov iz Hongkonga in Avstralije, kjer so bile razmere tako napete, da so posamezniki celo ugrabili tovorno vozilo, ki je prevažalo higienski papir. To tudi ponazarja pomen tovrstnih proizvodov v družbi. S širjenjem pandemije po vsem svetu se je namreč vzporedno širila tudi panika med ljudmi, ki so mrzlično nakupovali higienske papirje. Edina možnost, ki so jo prodajalci videli za zajezitev nenormalne potrebe po higienskem papirju, je bila omejitev količine kupljene dobrine na posameznika oz. gospodinjstvo. Proizvajalci higienskega papirja so morali nenadoma uporabiti vse svoje rezervne zmogljivosti, da so se odzvali na enormno povpraševanje trga. Proizvajalke papirnatih robcev in brisač v Severni Ameriki in Evropi delujejo na zgornjih mejah svojih proizvodnih

zmogljivosti, npr. v Nemčiji so bili nakupi higienskih papirjev v 12. koledarskem tednu leta 2020 za več kot trikrat večji od običajnih (slika 3). Toda treba je poudariti, da se je val brezglavega nakupovanja umiril in da bo imel proizvodni sektor papirnih robcev in brisač kljub vsemu negativni trend, kar bo posledica zmanjšanja obsega turistične panoge, to pomeni manj potovanj, proste hotelske kapacitete, omejitve v jedilnicah, zaprte šole ipd. Vse to so dejavniki, ki bodo v prvi polovici leta 2020 vplivali na zmanjšano povpraševanje po higienskem papirju. Edini potencial je morda večja poraba v zdravstveni negi, kar pa vendarle v celoti gledano ne bo imelo znatnega vpliva na zvišanje porabe. Higienski papir bo po analizah verjetno doživel počasnejšo rast v drugi polovici leta 2020, kar bo na letni ravni izravnalo največje povpraševanje prve polovice leta 2020.

Trg grafičnih papirjev

Področje grafičnih papirjev se z vidika globalnega upada povpraševanja sooča z najslabšim možnim zamišljenim in predvidenim scenarijem. Tako kot so med recesijo grafični papirji doživeli največji upad, bo pandemija imela podoben ali celo nekoliko bolj izrazit negativni vpliv na porabo grafičnih papirjev. Zahteve po nujni socialni distanci, omejitve potovanj in predčasen zaključek šol so doprinesli k zmanjšanju tiskanja oglasov, katalogov, revij,

pisarniškega gradiva, konference in učnega gradiva. Številne univerze v Severni Ameriki in Evropi, tudi Univerza v Ljubljani ni bila nobena izjema, so zaprle svoja vrata za ves spomladanski semester in smo se povsem preusmerili na spletno učenje. Podobno sta izobraževalni proces izvedli tudi prvi dve stopnji, to so osnovne in srednje šole.

Globalno povpraševanje po grafičnih papirjih se je v letu 2019 zmanjšalo za pet odstotkov ali šest milijonov ton ob za 2,7 milijona ton zmanjšani proizvodni zmogljivosti, ki je posledica zaprtja ali prestrukturiranja gospodarskih družb, ki so proizvajale te grafične papirje. To je znižalo operativno stopnjo sektorja proizvajalcev grafičnih papirjev na 85,6 odstotka (slika 4), na drugo najnižjo raven po letu 2009. Ker bo trend povpraševanja po letu 2020 po vsej verjetnosti še naprej negativen oz. bo padal, se bo pritisk na nižanje cen proizvodov in operativnih stroškov celo znatno povečal. Čezmerno ponudbo bo dodatno poslabšal zamegljen pogled, ki bo zasenčil privlačnost tiskane komunikacije. Zato na tem mestu predlagamo proizvajalcem grafičnih papirjev, naj svoje proizvodne zmogljivosti preusmerijo v druge trenutno na trgu iskane proizvode iz celuloznih vlaken. S tem bi zmanjšali polnjenje skladišč s proizvodi, ki ne gredo v prodajo, ustvarili vrzel potrebnega materiala in spodbudili nov val potrebe po tiskani komunikaciji vsaj na raven pred pandemijo. Tako bi lahko takrat trgu ponudili grafične papirje po višji ceni. Dobrino znamo žal ceniti le v trenutku, ko ni na voljo. Nazoren primer so higienski papirji. Upamo lahko le, da smo se vsi iz nedavnega kaj naučili in da bomo tako potrošniki kot proizvajalci smotrnejše ravnali ob izbruhu drugega vala pandemije ter se s svojimi dejanji izognili neprijetnim, stresnim in povsem nepotrebnim pogledom na prazne police trgovinskih centrov. Kar se tiče papirne in papirnopredelovalne panoge, je ta za spremembe že povsem pripravljena. Paloma, d. o. o., bo s posodobitvijo proizvodnje, novim papirnim strojem širine 5,5 m in povsem avtomatiziranim skladiščem matičnih zvitkov precej doprinesla k že tako kakovostnim proizvodom programa papirnatih robcev in brisač, predvsem pa z zadovoljivo količino.